

Daniela Szymańska, Jadwiga Biegańska

Uniwersytet Mikołaja Kopernika, Instytut Geografii, Gagarina 9, 87-100 Toruń

dostępne na:

http://www.stat.gov.pl/cps/rde/xbcr/gus/rl_charakter_obszar_wiejskich_w_2008.pdf

Infrastruktura techniczna. Warunki mieszkaniowe

Odpowiedni stopień nasycenia infrastrukturą odgrywa niezwykle ważną rolę zarówno na obszarach miejskich, jak i wiejskich. Od jej poziomu bowiem zależą warunki życia ludności oraz konkurencyjność jednostek osadniczych, co jest szczególnie istotne w kontekście postępujących procesów internacjonalizacyjnych oraz integracji Polski ze strukturami unijnymi.

Polska wieś jest coraz lepiej wyposażona w infrastrukturę techniczną. W roku 2008 długość sieci wodociągowej wynosiła 204,2 tys. km, co w przeliczeniu na 100 km² dawało wartość 70,1 km, a zatem w porównaniu z rokiem 2003 była ona dłuższa o 24,7 tys. (tj. o 12,1 %). Na ogólną długość sieci wodociągowej aż 77,8 % długości sieci wodociągowej w 2008 roku znajdowało się na obszarach wiejskich, zaś 22,2 % w miastach. Tym niemniej np. w 2008 roku zagęszczenie sieci wodociągowej na wsi było niższe od średniej krajowej (84,0 km na 100 km²), a także znacznie niższe od średniej dla miast (273,6 km na 100 km²). W układzie przestrzennym największe zagęszczenie sieci wodociągowej odnotowano na obszarach wiejskich województw: śląskiego (107,9 km na 100 km²), kujawsko-pomorskiego (107,1 km na 100 km²), łódzkiego (102,0 km na 100 km²), małopolskiego (96,4 km na 100 km²), mazowieckiego (93,8 km na 100 km²) i świętokrzyskiego (91,3 km na 100 km²), zaś najmniejsze – w województwach: zachodniopomorskim (28,3 km na 100 km²), lubuskim (31,2 km na 100 km²) i warmińsko-mazurskim (47,4 km na 100 km²). Z sieci wodociągowej korzysta 74,2 % mieszkańców obszarów wiejskich i 95,2 % mieszkańców miast (średnio 87,0 mieszkańców Polski).

Długość sieci kanalizacyjnej w 2008 roku wynosiła 46,9 tys. km, co w porównaniu z 2003 rokiem stanowiło wartość o 18,1 tys. km większą (tj. o 38,6 %). Relatywnie wysokie koszty zakładania kanalizacji powodują, iż więcej niż połowa (50,5 %) całej sieci kanalizacyjnej znajduje się w miastach, na wsiach zlokalizowanych jest natomiast 49,5 % sieci. W 2008 roku zagęszczenie sieci kanalizacyjnej na obszarach wiejskich było równe 16,1 km na 100 km², a w miastach 224,0 km na 100 km² (w Polsce ogółem 30,3 km na 100 km²). W układzie województw największe zagęszczenie sieci kanalizacyjnej było udziałem obszarów wiejskich w podkarpackim (46,4 km na 100 km²) i małopolskim (35,1 km na 100 km²), a najmniejsze – w podlaskim (5,1 km na 100 km²), lubuskim (7,0 km na 100 km²), lubelskim (7,7 km na 100 km²), łódzkim (8,8 km na 100 km²), mazowieckim (10,0 km na 100 km²), warmińsko-mazurskim (10,5 km na 100 km²), zachodniopomorskim (11,8 km na 100 km²) i świętokrzyskim (14,5 km na 100 km²). Z sieci kanalizacyjnej korzysta 22,6 % ogółu mieszkańców obszarów wiejskich i 85,5 % ogółu mieszkańców miast. Natomiast w Polsce z sieci kanalizacyjnej korzysta 61,0 % ogółu jej mieszkańców.

W latach 2003-2008 wzrosła również długość sieci gazowej na obszarach wiejskich. W 2008 roku wynosiła ona 60,1 tys. i w porównaniu z 2003 rokiem była o 4,8 tys. km dłuższa

(tj. o 8,0 %). Sieć gazowa jest obecna przede wszystkim na obszarach gęsto zaludnionych, tym niemniej w 2008 roku 54,4 % długości sieci gazowej znajdowało się na wsiach, a jedynie 45,6 % w miastach. Ponadto zagęszczenie sieci gazowej na obszarach wiejskich nie przekraczało 20,6 km na 100 km², podczas gdy w Polsce ogółem – 35,3 km na 100 km², a w miastach – 235,8 km na 100 km². W układzie przestrzennym największe zagęszczenie sieci gazowej cechowało obszary wiejskie Polski południowej, tj. województwa: małopolskie (115,2 km na 100 km²), podkarpackie (79,3 km na 100 km²) i śląskie (65,7 km na 100 km²), natomiast najmniejsze – województwa: podlaskie (1,4 km na 100 km²), warmińsko-mazurskie (1,7 km na 100 km²), kujawsko-pomorskie (1,8 km na 100 km²), opolskie (2,2 km na 100 km²), łódzkie (4,4 km na 100 km²), pomorskie (7,0 km na 100 km²), lubuskie (8,0 km na 100 km²) i dolnośląskie (8,6 km na 100 km²). Z sieci gazowej korzysta 18,8 % mieszkańców wsi i aż 72,7 % mieszkańców miast (przy średniej krajowej 51,7 %).

Tabl. 1. Sieć rozdzielcza^a

Stan w dniu 31 XII

Wyszczególnienie	Wodociągowa			Kanalizacyjna			Gazowa		
	w km	w km/100km ²	w % sieci ogółem	w km	w km/100km ²	w % sieci ogółem	w km	w km/100km ²	w % sieci ogółem
POLSKA ogółem.....2003	232310,4	74,3	x	68857,0	22,0	x	103689,4	33,2	x
2008	262687,1	84,0	x	94791,6	30,3	x	110428,1	35,3	x
POLSKA miasta.....2003	52772,2	248,8	22,7	40024,7	188,7	58,1	48409,6	228,2	46,7
2008	58445,2	273,6	22,2	47848,8	224	50,5	50367,3	235,8	45,6
POLSKA wieś.....2003	179538,2	61,6	77,3	28832,3	9,9	41,9	55279,8	19,0	53,3
2008	204241,9	70,1	77,8	46942,8	16,1	49,5	60060,8	20,6	54,4

^a Bez połączeń prowadzących do budynków i innych obiektów.

Tabl. 2. Zużycie gazu^{ab}, wody^c i energii elektrycznej^{ad} w gospodarstwach domowych

Stan w dniu 30 VI i 31 XII

Wyszczególnienie	Zużycie gazu z sieci w m ³ na 1 mieszkańca ^{ab}	Zużycie wody z wodociągów na 1 mieszkańca w m ^{3c}	Zużycie energii elektrycznej w kW·h na 1 mieszkańca ^{ad}
POLSKA ogółem.....2003	119,7	33,2	577,3
2008	99,5	31,8	745,8
POLSKA miasta.....2003	155,6	39,6	692,7
2008	132,2	36,1	761,4
POLSKA wieś.....2003	62,0	23,0	392,0
2008	48,0	25,1	721,2

^a Według stanu na 31 XII. ^b Do przeliczeń przyjęto ludność ogółem bez wyodrębnienia jej w tych wsiach, w których ta sieć istniała. ^c Według stanu na 30 VI. ^d Od 2005 r. obejmują gospodarstwa domowe, których głównym źródłem utrzymania jest dochód z użytkowanego gospodarstwa indywidualnego w rolnictwie.

Rozpatrując z kolei zużycie wody, gazu i energii elektrycznej, należy nadmienić, że np. coraz większe zagęszczenie sieci wodociągowej na obszarach wiejskich powoduje wzrost zużycia wody pochodzącej z sieci w przeliczeniu na 1 mieszkańca. W 2003 roku mieszkaniec wsi zużywał średnio 23,0 m³, a w 2008 roku – 25,1 m³. W miastach oraz w Polsce ogółem większa dostępność sieci wodociągowej nie idzie w parze z większym poborem wody w przeliczeniu na jednego mieszkańca (względy oszczędnościowe, technologie wodooszczędne). W 2003 roku statystyczny mieszkaniec miasta zużywał 39,6 m³ (średnia krajowa 33,2 m³), a w 2008 roku – 36,1 m³ (średnia krajowa 31,8 m³). W 2008 roku największe zużycie wody charakterystyczne było dla mieszkańców obszarów wiejskich

wielkopolski (35,3 m³), a najmniejsze – dla małopolski (15,1 m³). W odniesieniu do sieci gazowej odnotować należy, że jej coraz większa długość nie przekłada się bezpośrednio na większe zużycie gazu na jednego mieszkańca i to zarówno na wsiach, w miastach, jak i w Polsce ogółem. W 2003 roku średnie zużycie gazu na jednego mieszkańca wsi wynosiło 62,0 m³ i do 2008 roku obniżyło się do 48,0 m³ (tj. o 22,6 %). W miastach zużycie gazu jest zdecydowanie wyższe, w 2003 roku wynosiło ono 155,6 m³ (przy średniej krajowej 119,7 m³), a w 2008 roku już 132,2 m³ (przy średniej krajowej 99,5 m³). Największe zużycie gazu na jednego mieszkańca obszarów wiejskich odnotowano w województwie małopolskim (80,6 m³), a najmniejsze w kujawsko-pomorskim (6,2 m³). Zwiększa się natomiast zużycie energii elektrycznej. Na wsiach zużycie energii elektrycznej na jednego mieszkańca w latach 2003-2008 wzrosło prawie dwukrotnie (z 392,0 kW·h do 721,2 kW·h) i w zasadzie osiągnęło poziom zarejestrowany w miastach (761,4 kW·h w 2008 roku). Bardzo szybki wzrost zużycia energii elektrycznej, zwłaszcza na obszarach wiejskich, spowodował wzrost średniej wielkości zużycia energii elektrycznej w Polsce. W 2003 roku statystyczny Polak wykorzystał 577,3 kW·h, a w 2008 roku – 745,8 kW·h. Najwięcej energii używali mieszkańcy obszarów wiejskich województwa podlaskiego (832,5 kW·h na 1 mieszkańca), zaś najmniej – województwa podkarpackiego (529,2 kW·h na 1 mieszkańca).

Tabl. 3. Gospodarka ściekowa

Stan w dniu 31 XII

Wyszczególnienie	Komunalne ^a i przemysłowe oczyszczalnie ścieków	Ścieki wymagające oczyszczenia w dam ³	Ścieki oczyszczone w % ścieków wymagających oczyszczenia	Ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków w % ogółu ludności ^b
POLSKA ogółem.....2003	4125	2175834,4	90,3	58,2
2008	4244	2236584,5	92,4	63,1
POLSKA miasta.....2003	1683	1874532,3	92,1	84,2
2008	1545	1859770,8	93,2	86,9
POLSKA wieś.....2003	2442	301302,1	92,4	16,5
2008	2699	376813,7	87,5	25,7

^a Pracujące na sieci kanalizacyjnej. ^b Ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków - na podstawie szacunków, ludność ogółem - na podstawie bilansów.

Z zadowoleniem odnotować należy, że z roku na rok wzrasta odsetek ludności korzystającej z oczyszczalni ścieków. W 2003 roku z oczyszczalni korzystało 16,5 % ogółu mieszkańców wsi, a w 2008 roku – 25,7 %. Wartości te są jednak znacznie niższe od średniej krajowej, która w 2003 roku wynosiła 58,2 %, a w 2008 roku – 63,1 %. Z oczyszczalni ścieków korzysta również coraz więcej mieszkańców miast, w 2003 roku było to 84,2 % ich ogółu, a w 2008 roku – 86,9 %. W 2008 roku w układzie przestrzennym największy odsetek korzystających z oczyszczalni ścieków na obszarach wiejskich występował w województwach: pomorskim (45,2 %) i zachodniopomorskim (40,7 %), zaś najmniejszy – w województwach: łódzkim (13,3 %), lubelskim (15,8 %), świętokrzyskim (16,9 %), mazowieckim (17,1 %) i podlaskim (19,3 %). Należy zaznaczyć, iż pomimo niewielkiego odsetka ludności korzystającej z oczyszczalni ścieków na obszarach wiejskich w porównaniu z miastami, w 2008 roku oczyszczono 87,5 % ogółu ścieków wytwarzanych na wsiach i 93,2 % ogółu ścieków wytwarzanych w miastach (średnia krajowa 92,4 %). W latach 2003-2008 na obszarach wiejskich zmniejszył się udział ścieków oczyszczanych w ogóle wszystkich

ścieków wymagających oczyszczenia na wsi (o 4,9 %), podczas gdy w miastach oraz w Polsce ogółem udział ten wzrósł (odpowiednio o 1,1 % i 2,1 %). W układzie przestrzennym w 2008 roku na obszarach wiejskich największe udziały ścieków oczyszczonych w ogóle wszystkich ścieków wymagających oczyszczenia na wsi odnotowano w województwach: podlaskim (98,0 %), wielkopolskim (97,8 %), opolskim (95,7 %), zachodniopomorskim (95,6 %) i lubelskim (94,8 %), natomiast najmniejsze w województwach: śląskim (52,5 %) i świętokrzyskim (61,1 %).

O warunkach życia świadczy również infrastruktura drogowa. W 2008 roku na obszarach wiejskich długość wszystkich dróg o nawierzchni twardej wynosiła 209,0 tys. km, z czego długość dróg o nawierzchni twardej ulepszonej stanowiła 186,2 tys. km (tj. 89,1 %). Warto zwrócić uwagę, iż w latach 2003-2008 długość dróg o nawierzchni twardej w Polsce wzrosła (o 4,5%), zwiększał się również udział dróg o nawierzchni twardej ulepszonej (o 2,2 %). Największy odsetek dróg o nawierzchni twardej stanowią na obszarach wiejskich drogi powiatowe (48,2 % dróg o nawierzchni twardej, 51,6 % dróg o nawierzchni twardej ulepszonej w 2008 roku) oraz na drogi gminne (33,4 % dróg o nawierzchni twardej, 27,8 % dróg o nawierzchni twardej ulepszonej w 2008 roku). Odsetek dróg wojewódzkich nie przekracza 11,6 % wszystkich dróg o nawierzchni twardej na wsiach oraz 12,9 % dróg o nawierzchni twardej ulepszonej, zaś odsetek dróg krajowych wynosi 6,8 % dróg o nawierzchni twardej oraz 7,6 % dróg o nawierzchni twardej ulepszonej. W latach 2003-2008 zwiększył się udział dróg gminnych i to zarówno w ogóle dróg o nawierzchni twardej (o 2,5 %), jak i dróg o nawierzchni twardej ulepszonej (o 4,0 %). Zmniejszyły się natomiast udziały dróg krajowych (odpowiednio o 0,1 % i 0,4 %), wojewódzkich (odpowiednio o 0,5 % i 0,9 %) i powiatowych (odpowiednio o 1,9 % i 2,8 %). Największe zagęszczenie wszystkich dróg o nawierzchni twardej na 100 km² zarejestrowano na obszarach wiejskich województw: małopolskiego (136,1 km na 100 km²) oraz śląskiego (130,9 km na 100 km²), zaś najmniejsze - w województwach: warmińsko-mazurskim (45,3 km na 100 km²), zachodniopomorskim (48,4 km na 100 km²), lubuskim (49,2 km na 100 km²), podlaskim (50,5 km na 100 km²), pomorskim (53,0 km na 100 km²) i lubelskim (68,9 km na 100 km²).

W odniesieniu do technicznej infrastruktury społecznej, tj. placówek pocztowych, abonentów telefonicznych, aparatów telefonicznych publicznych samoinkasujących i Internetu, należy odnotować, że z roku na rok obserwuje się poprawę tych składowych. W Polsce w 2008 roku działało 8,5 tys. placówek pocztowych, z czego na wsie przypadało 4,5 tys. (52,9 %), a na miasta 4,0 tys. (47,1 %). Ponadto jedna placówka pocztowa obsługiwała 3,3 tys. ludności na wsi i 5,9 tys. ludności w mieście. Należy jednak wziąć pod uwagę fakt, iż na wsiach jedna placówka przypadała średnio na 64,7 km², a w mieście na 5,4 km². Największą liczbę ludności na obszarach wiejskich obsługiwały poczty w województwach: małopolskim (4,6 tys.), śląskim (4,2 tys.) i mazowieckim (4,1 tys.), a najmniejszą – w województwach: warmińsko-mazurskim (2,2 tys.), podlaskim (2,2 tys.), zachodniopomorskim (2,3 tys.), lubuskim (2,3 tys.) i pomorskim (2,7 tys.). Z kolei największy obszar obsługują poczty na obszarach wiejskich województw: zachodniopomorskiego (91,6 km²), warmińsko-mazurskiego (90,7 km²), podlaskiego (88,4 km²) i lubuskiego (85,0 km²), zaś najmniejszy – w województwach: śląskim (35,9 km²), małopolskim (37,3 km²), podkarpackim (49,1 km²) i opolskim (49,7 km²).

Upowszechnienie telefonów komórkowych przyczyniło się do spadku liczby abonentów telefonii stacjonarnej na wsiach, w miastach, jak i w Polsce ogółem. W 2008 roku na obszarach wiejskich było ich 1,7 mln, a w miastach 6,4 mln, co w przeliczeniu na 1000 ludności dawało 112 abonentów na wsiach i 274 abonentów w miastach (średnia krajowa 211 abonentów na 1000 ludności). Największa liczba abonentów na 1000 ludności odnosiła się do obszarów wiejskich województw: podlaskiego (146), lubelskiego (139) i śląskiego (133), zaś najmniejsza – województw: opolskiego (82), wielkopolskiego (84), zachodniopomorskiego (85), lubuskiego (92) i warmińsko-mazurskiego (94). Podobnie coraz mniej jest aparatów telefonicznych publicznych samoinkasujących. W 2003 roku w Polsce działało ich 85,7 tys. (na wsiach 22,5 tys., w miastach 63,2 tys.), a w 2008 roku tylko 48,2 tys. (na wsiach 15,5 tys., w miastach 32,7 tys.). W roku 2008 na jeden aparat publiczny przypadało 958 osób na wsiach i 712 osób w miastach (średnia krajowa 791). W układzie przestrzennym w przeliczeniu na jeden aparat publiczny najwięcej ludności przypada na obszarach wiejskich województw: opolskiego (1,1 tys.), świętokrzyskiego (1,1 tys.), wielkopolskiego (1,0 tys.) i kujawsko-pomorskiego (1,0 tys.), najmniej zaś - w województwach: podkarpackim (0,8 tys.) i śląskim (0,9 tys.).

Tabl. 4. Placówki pocztowe, standardowe telefoniczne łącza główne oraz aparaty telefoniczne publiczne samoinkasujące

Stan w dniu 31 XII

Wyszczególnienie	Placówki	Na 1 placówkę przypada		Telefonia przewodowa ^a			
		powierzchni w km ²	ludności	standardowe łącza główne (abonenci telefoniczni)		aparaty telefoniczne publiczne samoinka- sujące	liczba ludności przypadającej na 1 aparat telefoniczny publiczny samo- inkasujący
				w tys.	na 1000 ludności		
POLSKA ogółem.....2003	8304	37,7	4599	11029	289	85676	446
2008	8450	37,0	4513	8049	211	48234	791
POLSKA miasta.....2003	3667	5,8	6412	8253	351	63147	372
2008	3946	5,4	5902	6389	274	32731	712
POLSKA wieś.....2003	4637	62,9	3165	2778	189	22529	651
2008	4504	64,7	3297	1660	112	15503	958

^a Dane dotyczą operatorów sieci publicznej.

W dobie społeczeństwa informacyjnego coraz większą rolę odgrywa Internet. W Polsce w 2008 roku z Internetu korzystało 56,3 % ogółu ludności. Internet na obszarach wiejskich wykorzystuje 43,6 % ich mieszkańców, zaś w miastach 63,5 % ich mieszkańców. Generalnie też wśród ogółu ludności wiejskiej 35,7 % mieszkańców skorzystało z Internetu w ciągu ostatnich 3 miesięcy (w mieście 56,7 % mieszkańców), 4,6 % od 3 do 12 miesięcy temu (w mieście 3,8 %) i 3,4 % ponad rok temu (w mieście 3,0 %). To z kolei oznacza, że pomimo coraz większej dostępności Internetu, mieszkańcy obszarów wiejskich w porównaniu z mieszkańcami miast rzadziej i mniej regularnie z niego korzystają. Osoby pochodzące ze wsi w wieku 16-74 lata, które skorzystały z Internetu w ciągu ostatnich 3 miesięcy, przede wszystkim potrzebowały go do wyszukiwania informacji oraz korzystania z serwisów on-line (32,0 %, dla porównania w mieście 52,7 %), do komunikowania się (29,1 %, w mieście 49,9 %), do szkoleń i kształcenia (21,4 %, w mieście 35,0 %) oraz do sprzedaży towarów, usług i korzystania z usług bankowych (9,1 %, w mieście 25,5 %).

Na infrastrukturę składają się również zasoby mieszkaniowe, których liczba z każdym rokiem wzrasta. W 2008 roku liczba mieszkań w Polsce wynosiła 13,2 mln, z czego na obszary wiejskie przypadało 4,3 mln (tj. 32,7 %). W 2003 roku łączna liczba mieszkań nie przekraczała 12,6 mln mieszkań, z czego 4,1 mln znajdowało się na wsi (32,9 %). To oznacza, że pomimo ogólnego wzrostu liczby mieszkań, szybciej zwiększa się liczba mieszkań w mieście niż na obszarach wiejskich. Ponadto w przeliczeniu na 1000 ludności na wsi liczba mieszkań wynosi 289,8, a w miastach 379,9 (średnia krajowa 344,8). Mieszkania na obszarach wiejskich posiadają jednak większą liczbę izb. W 2008 roku mieszkanie w Polsce miało średnio 3,70 izb w mieszkaniu, na wsi 4,12, a w mieście 3,50. W układzie przestrzennym największą liczbę izb w mieszkaniu na obszarach wiejskich odnotowano w województwach: opolskim (4,68) i śląskim (4,42), a najmniejszą – w województwach: lubelskim (3,80), świętokrzyskim (3,82), warmińsko-mazurskim (3,90), mazowieckim (3,93) i łódzkim (3,94).

Tabl. 5. Zasoby mieszkaniowe
Stan w dniu 31 XII

Wyszczególnienie	Mieszkania		Przeciętna				
	ogółem	na 1000 ludności	liczba izb w mieszkaniu	liczba osób na		powierzchnia użytkowa w m ²	
				1 mieszkanie	1 izbę	1 mieszkanie	na 1 osobę
POLSKA ogółem.....2003	12595891	329,8	3,68	3,03	0,82	68,8	22,7
2008	13150294	344,8	3,70	2,90	0,78	70,2	24,2
POLSKA miasta.....2003	8450416	359,4	3,49	2,78	0,80	61,1	21,9
2008	8846727	379,9	3,50	2,63	0,75	62,2	23,6
POLSKA wieś.....2003	4145475	282,4	4,06	3,54	0,87	84,5	23,9
2008	4303567	289,8	4,12	3,45	0,84	86,7	25,1

a Na podstawie bilansu zasobów mieszkaniowych.

Na obszarach wiejskich wyższa jest liczba osób przypadająca na jedno mieszkanie. W 2008 roku jedno mieszkanie zamieszkiwało średnio 3,45 osób, a w mieście 2,63 osób (średnia krajowa 2,90 osób). W układzie województw najkorzystniejsze relacje liczby osób do liczby mieszkań obserwowano na obszarach wiejskich województw: łódzkiego (3,14 os./1 mieszkanie) i podlaskiego (3,15 os./1 mieszkanie), a najbardziej niekorzystne w województwach: wielkopolskim (3,79 os./1 mieszkanie), pomorskim (3,79 os./1 mieszkanie), podkarpackim (3,76 os./1 mieszkanie), małopolskim (3,71 os./1 mieszkanie) i kujawsko-pomorskim (3,65 os./1 mieszkanie).

Mieszkania na obszarach wiejskich są większe niż w miastach średnio o 24,5 m². W 2008 roku statystyczne mieszkanie na wsi liczyło 86,7 m², a w mieście 62,2 m² (w Polsce ogółem 70,2 m²). W układzie przestrzennym największy metraż mieszkań odnotowano na obszarach wiejskich województw: opolskiego (94,6 m²), wielkopolskiego (92,9 m²), śląskiego (91,7 m²) i małopolskiego (91,3 m²), a najmniejszy w województwach: warmińsko-mazurskim (75,6 m²) i zachodniopomorskim (79,1 m²). Większy metraż mieszkań na obszarach wiejskich powoduje, iż w przeliczeniu na jednego mieszkańca przypada tu większa liczba m² niż w miastach. W 2008 roku na wsiach na jednego mieszkańca przypadało 25,1 m², w miastach 23,6 m², a w Polsce ogółem 24,2 m². Ponadto liczba m² na 1 mieszkańca, podobnie jak metraż mieszkań wzrasta. W 2003 roku na wsiach na jednego mieszkańca

przypadało 23,9 m², w miastach 21,9 m² a w Polsce ogółem 22,7 m². W 2008 roku w układzie przestrzennym największa liczba m² na jednego mieszkańca na obszarach wiejskich została zarejestrowana w województwach: śląskim (28,5 m²), podlaskim (28,3 m²), opolskim (27,5 m²) i łódzkim (26,8 m²), zaś najmniejsza – w województwach: warmińsko-mazurskim (22,1 m²), kujawsko-pomorskim (22,5 m²), pomorskim (22,9 m²) i podkarpackim (23,21 m²).

Sukcesywnie poprawia się również wyposażenie mieszkań na obszarach wiejskich. W 2008 roku 88,9 % mieszkań korzystało z wodociągu sieciowego, 74,5 % posiadało ustęp spłukiwany, 75,8 % łazienkę, 18,4 % korzystało z gazu z sieci a 64,4 % miało centralne ogrzewanie. Natomiast w mieście 98,5 % mieszkań posiadało wodociąg sieciowy, 94,5 % ustęp spłukiwany, 92,2 % łazienkę, 73,6 % gaz z sieci a 84,7 % centralne ogrzewanie. W 2008 roku najwięcej mieszkań na obszarach wiejskich wyposażonych było w wodociąg sieciowy w całej zachodniej Polsce, tj. w województwach: zachodniopomorskim (96,4 %), pomorskim (96,2 %), opolskim (95,7 %), wielkopolskim (94,9 %), śląskim (94,6 %), dolnośląskim (94,1 %), lubuskim (93,8 %) i kujawsko-pomorskim (92,5 %), a najmniej w Polsce centralnej i wschodniej, czyli w województwach: lubelskim (79,4 %), podlaskim (79,6 %), świętokrzyskim (79,9 %), mazowieckim (83,1 %) i łódzkim (83,8 %). Z kolei najczęściej mieszkania wyposażone w ustęp spłukiwany znajdowały się na obszarach wiejskich województw: pomorskiego (85,9 %), śląskiego (85,4 %), zachodniopomorskiego (84,1), opolskiego (83,8 %), wielkopolskiego (82,8 %), lubuskiego (81,1 %) i małopolskiego (80,7 %), najrzadziej zaś – w województwach: lubelskim (58,1 %), świętokrzyskim (60,0 %), podlaskim (60,7 %) i łódzkim (63,3 %). Największy dostęp do łazienki w mieszkaniu posiadali mieszkańcy obszarów wiejskich województw: śląskiego (86,7 %), opolskiego (86,4 %), zachodniopomorskiego (85,4 %), pomorskiego (84,8 %), wielkopolskiego (83,3 %), lubuskiego (82,4 %), małopolskiego (82,3 %) oraz dolnośląskiego (80,6 %), a najmniejszy - województw: lubelskiego (60,3 %), świętokrzyskiego (62,3 %), podlaskiego (62,7 %) i łódzkiego (65,0 %). Natomiast do sieci gazowej w układzie województw najwięcej mieszkań na obszarach wiejskich miało dostęp w podkarpackim (57,3 %), a najmniej w kujawsko-pomorskim (2,3 %), opolskim (2,5 %), warmińsko-mazurskim (2,8 %), podlaskim (2,9 %), łódzkim (3,3 %), pomorskim (5,3 %), lubuskim (8,1 %), świętokrzyskim (9,3 %) i dolnośląskim (9,7 %). Z kolei w centralne ogrzewanie wyposażonych było najwięcej mieszkań na obszarach wiejskich województw: śląskiego (78,1 %) i opolskiego (73,0 %), a najmniej – województw: podlaskiego (49,4 %) i lubelskiego (53,8 %).

Tabl. 6. Mieszkania wyposażone w podstawowe instalacje^a

Stan w dniu 31 XII

Wyszczególnienie	Mieszkania ogółem	Mieszkania - w % ogółu mieszkań - wyposażone w				
		wodociąg	ustęp	łazienkę	gaz z sieci	centralne ogrzewanie
POLSKA ogółem.....2003	12595891	95,0	87,3	86,1	55,4	77,1
2008	13150294	95,4	88,0	86,9	55,6	78,0
POLSKA miasta.....2003	8450416	98,4	94,2	91,8	74,1	83,9
2008	8846727	98,5	94,5	92,2	73,6	84,7
POLSKA wieś.....2003	4145475	88,0	73,1	74,5	17,4	63,1
2008	4303567	88,9	74,5	75,8	18,4	64,4

^a Na podstawie bilansu zasobów mieszkaniowych.

W roku 2008 oddano do użytku 55,7 tys. mieszkań na wsi i 109,5 tys. mieszkań w mieście. W porównaniu do roku 2003 zmniejszyła się zatem liczba oddawanych mieszkań na obszarach wiejskich (o 19,5 %), zwiększyła się natomiast liczba oddanych mieszkań w miastach (o 17,1 %) oraz nieznacznie w Polsce ogółem (o 1,5 %). W przeliczeniu na 1000 ludności, na wsi liczba oddanych mieszkań wynosiła 3,8 (w 2003 roku 4,7), w mieście 4,7 (w 2003 roku 4,0) a w Polsce ogółem 4,3 (w 2003 roku 4,3). Najwięcej mieszkań na 1000 ludności oddano do użytku na obszarach wiejskich województw: pomorskiego (5,2) i wielkopolskiego (5,1), a najmniej – w województwach: opolskim (1,9) i świętokrzyskim (1,9). Z pewnym niepokojem odnotować należy fakt, że z roku na rok spada liczba oddanych mieszkań na 1000 zawartych małżeństw i to zarówno na obszarach wiejskich, w miastach, jak i w Polsce ogółem. W 2008 roku na obszarach wiejskich oddano 541 mieszkań na 1000 zawartych małżeństw, w miastach 707 mieszkań, a w Polsce ogółem 641. Największe wartości tego wskaźnika dotyczyły obszarów wiejskich w województwach: mazowieckim (710 ‰), dolnośląskim (685 ‰) i wielkopolskim (683 ‰), zaś najmniejsze w województwach: świętokrzyskim (297 ‰) i opolskim (323 ‰).

Tabl. 7. Mieszkania oddane do użytkowania

Stan w dniu 31 XII

Wyszczególnienie	Mieszkania			Powierzchnia użytkowa mieszkań w m ²	
	ogółem	na 1000		ogółem	na 1 mieszkanie
		ludności	zawartych małżeństw		
POLSKA ogółem.....2003	162686	4,3	832	18838485	115,8
2008	165189	4,3	641	17185370	104,0
POLSKA miasta.....2003	93535	4,0	788	9565455	102,3
2008	109530	4,7	707	9522626	86,9
POLSKA wieś.....2003	69151	4,7	901	9273030	134,1
2008	55659	3,8	541	7662744	137,7

Średnia powierzchnia mieszkania oddanego do użytku w Polsce w 2008 roku wynosiła 104,0 m² i była mniejsza o 11,8 m² od średniej powierzchni mieszkania oddanego do użytku w 2003 roku. Na obszarach wiejskich mieszkania oddane do użytku miały średnio 137,7 m² (w 2003 roku 134,1 m²), a w miastach 86,9 m² (w 2003 roku 102,3 m²). Największe mieszkania w 2008 roku oddano do użytku na obszarach wiejskich województwa opolskiego (154,3 m²), a najmniejsze w województwie lubuskim (122,8 m²).

Z przytoczonych danych wynika, że w większości przypadków odnotowano zarówno na obszarach wiejskich, jak i w miastach znaczną poprawę w zakresie szeroko rozumianej infrastruktury technicznej i związanych z nią warunków mieszkaniowych.